

Thema 13: Het lijden, sterven en de verrijzenis van Christus

Jezus accepteerde vrijwillig het fysieke en morele lijden dat werd opgelegd door het onrecht van de zondaars. Het kruis van Christus is bovenal de manifestatie van de genereuze liefde van de Drie-eenheid voor de mensheid, een liefde die ons redt. Het mysterie van het Kruis, aanwezig in de sacramenten, leidt ons naar een nieuw leven. Door de verrijzenis van Jezus heeft God een nieuw leven ingewijd, het

leven van de komende wereld,
en dit beschikbaar gemaakt
voor de mensheid.

13-10-2025

Alle mysteries van Jezus zijn de
oorzaak van onze verlossing. Met
Zijn heilige leven op aarde als Zoon
van God brengt Jezus de wereld, die
misvormd was door de erfzonde en
de opeenvolgende persoonlijke
zonden van alle mensen, terug in de
liefde van de Vader. Hij rehabiliteert
de wereld en redt die uit de macht
van de duivel.

Maar pas met Zijn Paasmysterie (Zijn
lijden en dood, Zijn verrijzenis en
hemelvaart om bij de Vader te zijn)
wordt deze verlossing definitief
gevestigd. Daarom wordt het
mysterie van onze verlossing vaak
toegeschreven aan de passie, dood en

verrijzenis van Christus, aan Zijn Paasmysterie. Maar laten we niet vergeten dat het het hele leven van Christus is, in zijn aardse en glorieuze fasen, dat ons - strikt genomen - redt.

1. Lijden en dood van Christus

De betekenis van het Kruis. Vanuit historisch oogpunt stierf onze Heer omdat Hij ter dood werd veroordeeld door de Joodse autoriteiten, die Hem overleverden aan de Romeinen om geëxecuteerd te worden. De oorzaak van Zijn doodvonnis was Zijn verklaring voor de hoogste raad van de Joden (het Sanhedrin) dat Hij de Messias was, de zoon van God, degene aan wie God de macht had gegeven om over alle mensen te oordelen. Deze uitspraak werd beschouwd als godslastering en dus bepaalde het Sanhedrin dat Hij moest sterven.

Deze veroordeling van Jezus ligt in het verlengde van de voorafgaande geschiedenis van het Joodse volk. Bij veel gelegenheden sprak God tot het volk van Israël door middel van profeten (vgl. Heb 1,1). Maar het woord van God werd niet altijd goed ontvangen door Israël. De geschiedenis van Israël is een geschiedenis van grote heldendaden, maar ook van grote opstanden. Vaak verlieten de mensen God en vergaten ze de heilige wetten die ze van Hem hadden ontvangen. Daarom moesten de profeten vaak onrecht lijden om de missie uit te voeren die God hen had toevertrouwd.

De geschiedenis van Jezus is het hoogtepunt in de geschiedenis van Israël, een geschiedenis met een universele roeping. Toen de volheid van de tijd kwam, stuurde God Zijn Zoon om Zijn Koninkrijk in de wereld te vestigen en Zijn beloften aan Israël te vervullen. Maar slechts enkelen

aanvaardden Christus en volgden Hem; de leiders van het volk verwierpen Hem en veroordeelden Hem ter dood. Nog nooit hebben mensen God zo direct afgewezen, tot het punt dat ze Hem op alle mogelijke manieren konden mishandelen. Maar toch (en hier komt het meest mysterieuze aspect van het kruis) wilde God Zijn Zoon niet beschermen tegen de menselijke slechtheid, maar leverde Hem uit aan zondaars: “God heeft de handelingen die uit hun verblinding voortkwamen, toegelaten om Zijn heilsplan te verwezenlijken” (*Catechismus*, 600). En “Hij heeft immers vrijwillig Zijn lijden en Zijn dood op Zich genomen uit liefde voor Zijn Vader en voor de mensheid, die de Vader wil redden” (*Catechismus*, 609). Hij bekende moedig Zijn identiteit en Zijn relatie tot de Vader, ook al wist Hij dat dit door Zijn vijanden niet geaccepteerd zou worden. Hij werd

veroordeeld tot een vernederende en gewelddadige dood en ervoer zo in Zijn vlees en ziel het onrecht van degenen die Hem veroordeelden. Bovendien bevatte het onrecht dat Hij voor ons leed en aanvaardde ook alle onrechtvaardigheden en zonden van de mensheid, want elke zonde is de afwijzing van Gods plan in Christus, dat culmineerde in de veroordeling van Jezus tot zo'n wrede dood. Zoals het *Compendium van de Catechismus* (117) stelt: "Iedere individuele zondaar, iedere mens dus, is in werkelijkheid oorzaak en instrument van het lijden van de Verlosser."

Jezus accepteerde daarom uit vrije wil het fysieke en morele lijden dat werd opgelegd door de onrechtvaardigheid van de zondaars, en daarmee van alle zonden van de mensheid, van elke overtreding tegen God. Je kunt metaforisch zeggen dat Hij onze zonden op Zijn

schouders “droeg”. Maar waarom deed Hij dat? Het antwoord van de Kerk, met verschillende uitdrukkingen, maar met een rode draad, is dit: Hij deed het om onze zonden uit te wissen of ongedaan te maken in de gerechtigheid van Zijn Hart.

Hoe heeft Jezus onze zonden ongedaan gemaakt? Hij nam ze weg door dat lijden te dragen, dat de vrucht was van de zonden van de mensen, in gehoorzame en liefdevolle verbondenheid met Zijn Vader God, met een hart vol rechtvaardigheid en met de naastenliefde van iemand die zondaars liefheeft, zelfs als ze het niet verdienen, van iemand die uit liefde overtredingen probeert te vergeven (vgl. Lc 22,42; 23,34). Misschien helpt een voorbeeld om dit beter te begrijpen. Soms doen zich in het leven situaties voor waarin iemand beledigd wordt door iemand

van wie hij of zij houdt. In een gezin kan het bijvoorbeeld gebeuren dat een oudere en gehandicapte persoon in een slechte bui is en de verzorgers laat lijden. Als er echte liefde is, wordt zulk lijden met naastenliefde geaccepteerd en blijft men streven naar het welzijn van de overtredende persoon. Grieven sterven omdat er geen plaats voor is in een rechtvaardig en liefdevol hart. Jezus deed iets soortgelijks, hoewel Hij in werkelijkheid veel verder ging. Misschien verdient de oudere in het voorbeeld de genegenheid van degenen die voor hem of haar zorgen vanwege de goede dingen die hij of zij deed toen hij of zij jonger was. Maar Jezus hield van ons zonder dat we het verdienden. En Hij offerde Zichzelf niet op voor iemand die Hij liefhad om een bepaalde reden, maar voor ieder mens: "Hij heeft mij liefgehad en Zichzelf voor mij gegeven", zegt de heilige Paulus, die de christenen wreed had vervolgd.

Jezus wilde dat lijden, samen met Zijn dood, namens ons aan de Vader aanbieden, zodat wij, als gevolg van Zijn liefde, altijd vergeving zouden kunnen krijgen voor onze overtredingen tegen God: “Dankzij Zijn striemen is er voor ons genezing” (Jes 53,5). En God de Vader, die Jezus’ offer ondersteunde met de kracht van de Heilige Geest, verheugde Zich in de liefde in het hart van Zijn Zoon. “Maar waar de zonde heeft gewoekerd, werd de genade mateloos” (Rom 5,20).

Wat dus fundamenteel was in de historische gebeurtenis van het kruis, was niet de onrechtvaardige daad van hen die Hem beschuldigden en veroordeelden, maar het antwoord van Jezus, doordrenkt van rechtvaardigheid en barmhartigheid in die situatie. Het was op zijn beurt een handeling van de Drie-eenheid: “Het is allereerst een gave van God de Vader Zelf: het

is de Vader die Zijn Zoon overlevert om ons met Hem te verzoenen. Tegelijkertijd is het een offerande van de mensgeworden Zoon van God die uit vrije wil en uit liefde Zijn leven aanbiedt aan Zijn Vader door de heilige Geest om onze ongehoorzaamheid weer goed te maken” (*Catechismus*, 614).

Het kruis van Christus is bovenal de manifestatie van de immense liefde van de Drie-eenheid voor de mensheid, van een liefde die ons redt. Dit is de essentie van haar mysterie.

Vruchten van het Kruis. Bovenal is het de eliminatie van zonde. Maar dat betekent niet dat we niet kunnen zondigen of dat elke zonde automatisch vergeven wordt zonder enige inspanning van onze kant. Misschien is dit het beste uit te leggen met een metafoor. Als we tijdens een wandeling door de

natuur worden gebeten door een giftige slang, zullen we onmiddellijk proberen om een tegengif voor het gif te vinden. Vergif heeft, net als zonde, een vernietigend effect op de persoon. De functie van het tegengif is om ons te bevrijden van de vernietiging die in ons organisme plaatsvindt, en het kan dit doen omdat het iets bevat dat het gif neutraliseert. Het kruis is het “tegengif” tegen zonde. De liefde die daar aanwezig is, is namelijk een reactie op onrechtvaardigheden, op overtredingen, en deze opofferende liefde in het hart van Christus, in de verlatenheid van het kruis, is het element dat in staat is om de zonde te overkomen, te overwinnen en uit te bannen.

We zijn zondaars, maar we kunnen onszelf bevrijden van de zonde en van haar schadelijke effecten door deel te nemen aan het mysterie van het kruis, door ernaar te streven om

het “tegengif” in te nemen dat Christus in Zichzelf produceerde juist door de ervaring van de schade die de zonde aanricht te verdragen, en dat op ons wordt toegepast door de sacramenten. De doop integreert ons in Christus en wist zo onze zonden uit; De sacramentele biecht reinigt ons en verkrijgt Gods vergeving; de Eucharistie zuivert en versterkt ons... Zo leidt het mysterie van het Kruis, dat aanwezig is in de sacramenten, ons naar het nieuwe oneindige Leven, waarin alle kwaad en zonde niet langer zullen bestaan, omdat ze zijn opgeheven door het Kruis van Christus.

Er zijn ook andere vruchten van het Kruis. Voor een kruisbeeld realiseren we ons dat het Kruis niet alleen een tegengif tegen de zonde is, maar ook de kracht van de liefde openbaart. Jezus aan het kruis leert ons hoe ver we kunnen gaan uit liefde voor God en voor anderen en toont ons zo de

weg naar de volheid van ons menszijn, want de zin van het menselijk leven ligt in het werkelijk liefhebben van God en anderen. Natuurlijk is deze menselijke volheid alleen te bereiken doordat Jezus ons in staat stelt te delen in Zijn verrijzenis en doordat Hij ons de Heilige Geest geeft. Maar dit wordt hieronder besproken.

2. Bijbelse en liturgische uitdrukkingen

We hebben zojuist de theologische betekenis van Jezus' passie en dood expliciet gemaakt. Dit werd natuurlijk ook gedaan door de vroege christenen, die de concepten gebruikten die voor hen beschikbaar waren in de religieuze cultuur van hun tijd en die we terugvinden in het Nieuwe Testament. Daar worden Christus' lijden en dood begrepen als: a) een verbondsoffer; b) een zoenoffer, uitboeting en

genoegdoening voor zonden; c) een daad van verlossing en bevrijding van de mensheid; d) een daad die ons rechtvaardigt en verzoent met God.

Laten we eens kijken naar deze verschillende manieren om de betekenis van Christus' lijden en dood te presenteren, die we vaak tegenkomen als we de Schrift lezen of deelnemen aan de liturgie:

a) Door Zijn leven aan God op te offeren aan het Kruis, *stelde Jezus het Nieuwe Verbond in*, dat wil zeggen de nieuwe en definitieve vorm van Gods vereniging met de mensheid, die was voorspeld door Jesaja (Jes 42,6), Jeremia (Jer 31,31-33) en Ezechiël (Ezech 37,26). Het is het Nieuwe Verbond van Christus met de Kerk, waarvan wij deel uitmaken door het doopsel.

b) Het offer van Christus aan het kruis heeft een waarde van boetedoening, dat wil zeggen, van

reiniging en zuivering van zonde (Rom 3,25; Heb 1,3; 1 Joh 2,2; 4,10). Het heeft ook de waarde van *verzoening en genoegdoening voor de zonde* (Rom 3,25; Heb 1,3; 1 Joh 2,2; 4,10), omdat Jezus door Zijn gehoorzaamheid aan de Vader de liefde en onderwerping openbaarde die wij mensen Hem door onze overtredingen hadden ontzegd. En zo “won” Hij het hart van de Vader en herstelde Hij die overtredingen.

c) Het Kruis van Christus is een *daad van verlossing en bevrijding* van de mens. Jezus betaalde voor onze vrijheid met de prijs van Zijn bloed, dat wil zeggen met Zijn lijden en dood, en heeft ons zo vrijgekocht van zonde (1 Petr 1,18) en bevrijd van de macht van de duivel. Iedereen die zondigt wordt op de een of andere manier een slaaf van de duivel.

d) Vooral in de brieven van Sint Paulus lezen we dat het bloed van

Christus ons *rechtvaardigt*, d.w.z. de gerechtigheid herstelt die we verloren hebben door God te beledigen en ons zo met Hem *verzoent*. Het kruis is samen met de opstanding van Christus de oorzaak van onze rechtvaardiging. God is weer aanwezig in onze ziel, omdat de Heilige Geest in ons hart komt wonen.

3. Verrijzenis van onze Heer

“Die nedergedaald is ter helle.” Na Zijn lijden en sterven werd het lichaam van Christus begraven in een nieuw graf, niet ver van de plek waar Hij was gekruisigd. Zijn ziel daarentegen *“is nedergedaald ter helle”*, dat wil zeggen dat zij de toestand deelde van de rechtvaardige mensen die vóór Hem gestorven waren. Ze waren de heerlijkheid van de hemel nog niet binnengegaan, want ze wachtten op de komst van de

Messias Koning, die hun uiteindelijke verlossing zou brengen.

De begrafenis van Jezus laat zien dat Hij echt stierf. Zijn afdaling ter helle had ook een reddend effect: Het opende de poorten van de hemel voor de rechtvaardige mensen die op Christus wachtten, zodat ze deel konden hebben aan het eeuwige geluk in God.

“Hij is verrezen op de derde dag”. “Op de derde dag” (van Zijn dood) stond Jezus op tot een nieuw leven. Zijn ziel en lichaam, volledig getransfigureerd met de glorie van Zijn goddelijke Persoon, waren weer verenigd. De ziel nam het lichaam weer aan en de glorie van de ziel werd in zijn geheel aan het lichaam doorgegeven. Daarom “was de verrijzenis van Christus geen terugkeer tot het aardse leven. Zijn verrezen lichaam is hetzelfde dat gekruisigd is en de tekenen draagt

van het lijden, maar het deelt al in het goddelijk leven met de eigenschappen van een verheerlijkt lichaam” (*Compendium*, 129).

De gebeurtenis van de verrijzenis van Christus. Jezus is echt opgestaan uit de dood. De apostelen kunnen zichzelf niet hebben misleid of de wederopstanding hebben verzonnen. Ten eerste, als het graf van Christus niet leeg was geweest, hadden ze niet over de wederopstanding van Jezus kunnen spreken; Bovendien, als onze Heer niet aan hen was verschenen bij verschillende gelegenheden en aan talrijke groepen mensen, mannen en vrouwen, dan zouden veel van de leerlingen van Christus niet in staat zijn geweest om Zijn verrijzenis te accepteren, zoals aanvankelijk het geval was met de apostel Thomas. Veel minder zouden ze in staat zijn geweest om hun leven te geven voor een leugen. Zoals Paulus zegt, als Christus niet was

opgestaan, dan zou hij, Paulus, valse getuigenis afleggen over God; “want dan hebben wij tegen God in getuigd dat Hij Christus ten leven heeft gewekt, wat Hij niet gedaan heeft, indien, zoals zij beweren, de doden niet verrijzen” (1 Kor 15,15). Maar Paulus was dat niet van plan. Hij was volledig overtuigd van Jezus’ opstanding omdat hij Hem had zien opstaan. Op dezelfde manier reageerde Sint Petrus moedig op de leiders van Israël: “We moeten God gehoorzamen in plaats van mensen. De God van onze vaders heeft Jezus opgewekt, die jullie hebben gedood door hem aan een boom te hangen. “Van dit alles zijn wij getuigen” (Handelingen 5,29-30.32).

Theologische betekenis van de verrijzenis. De opstanding van Christus vormt een eenheid met Zijn dood aan het kruis. Net zoals God door het lijden en de dood van Jezus de zonde heeft geëlimineerd en de

wereld met Zichzelf heeft verzoend, zo heeft God door de opstanding van Jezus het “nieuwe leven”, het leven van de komende wereld, ingewijd en beschikbaar gemaakt voor de mensheid.

Al het fysieke en spirituele lijden dat Jezus aan het kruis doorstond, wordt door Zijn verrijzenis getransformeerd in geluk en perfectie, zowel in Zijn lichaam als in Zijn ziel. Alles in Hem is gevuld met het leven van God, met Zijn liefde, met Zijn geluk, dat eeuwig zal duren.

Maar dit is niet alleen voor Hem, maar ook voor ons. Door de gave van de Heilige Geest geeft onze Heer ons deel aan het nieuwe leven van Zijn verrijzenis. Hier op aarde vervult Hij ons al met Zijn genade, de genade van Christus die ons tot kinderen en vrienden van God maakt. En als we trouw zijn, zal Hij aan het einde van ons leven ook Zijn heerlijkheid aan

ons meedelen en zullen ook wij de heerlijkheid van de opstanding bereiken.

In deze zin zijn de gedoopten “overgegaan van de dood naar het leven”, van een afstand tot God naar de genade van rechtvaardiging en goddelijk kindschap. We zijn geliefde kinderen van God door de kracht van het paasmysterie van Christus, van Zijn dood en verrijzenis. De ontwikkeling van dit leven als Gods kinderen leidt tot de volheid van onze menselijkheid.

Christus' hemelvaart. De Hemelvaart markeert het einde van de missie van Christus, Zijn zending om in sterfelijk vlees onder ons te zijn en onze verlossing te bewerkstelligen. Na Zijn verrijzenis verlengde Christus soms Zijn aanwezigheid onder Zijn leerlingen om Zijn nieuwe leven te openbaren en hun vorming te voltooien. Deze aanwezigheid

eindigt op de dag van Hemelvaart. Maar hoewel Jezus terugkeert naar de hemel om bij de Vader te zijn, blijft Hij ook op verschillende manieren onder ons, en voornamelijk op een sacramentele manier, door de Heilige Eucharistie.

Zittend aan de rechterhand van de Vader zet Jezus Zijn bediening voort als universele Middelaar van verlossing. “Hij is de Heer, die voortaan met Zijn menselijke natuur in de eeuwige heerlijkheid als Zoon heerst, en die onophoudelijk voor ons pleit bij de Vader. Hij zendt ons Zijn Geest, en geeft ons de hoop dat wij ons eens bij Hem zullen voegen, omdat Hij voor ons een plaats heeft bereid” (*Compendium*, 132).

Laten we ook in gedachten houden dat de verheerlijking van Christus:

a) ons aanmoedigt om te leven met onze ogen gericht op de heerlijkheid van de Hemel: “Zoek de dingen die

boven zijn” (Kol 3,1); het herinnert ons eraan dat we hier geen permanente stad hebben (vgl. Heb 13,14) en voedt in ons het verlangen om menselijke werkelijkheden te heiligen;

b) ons aanspoort om met geloof te leven, omdat we weten dat we vergezeld worden door Jezus, die ons kent en liefheeft vanuit de hemel, en die ons voortdurend de genade van Zijn Geest schenkt. Met Gods kracht kunnen we de missie van evangelisatie uitvoeren die Hij ons heeft toevertrouwd: om Hem naar alle zielen te brengen (vgl. Mt 28,19) en Hem te plaatsen aan de top van alle menselijke activiteiten (vgl. Joh 12,32), zodat Zijn Koninkrijk werkelijkheid wordt (vgl. 1 Kor 15,25). Bovendien begeleidt Hij ons altijd vanuit het tabernakel.

4. Belang van het paasmysterie voor het christelijke leven

Zoals we al zeiden, is de verrijzenis van Jezus niet simpelweg een terugkeer naar Zijn vorige leven, zoals voor Lazarus, maar iets compleet nieuws en anders. De opstanding van Christus is de overgang naar een leven dat niet langer onderhevig is aan het verstrijken van de tijd, een leven ondergedompeld in de eeuwigheid van God. En het is niet iets dat Jezus alleen voor Zichzelf heeft verkregen, maar ook voor ons, voor wie Hij stierf en opstond.

Het paasmysterie vindt weerklank in ons dagelijks leven. In de brief aan de Kolossenzen zegt Paulus: “Als gij dan met Christus ten leven zijt gewekt, zoekt wat boven is, daar waar Christus zetelt aan de rechterhand Gods. Zint op het hemelse, niet op het aardse” (Kol 3,1-2). Met betrekking tot deze woorden van Paulus is het volgende commentaar interessant: “Bij het

lezen van deze tekst lijkt het er op het eerste gezicht op dat de apostel de verachting van de aardse werkelijkheid wil aanmoedigen en ons uitnodigt om deze wereld van lijden, onrecht en zonde te vergeten om in afwachting te leven in een hemels paradijs. De gedachte aan 'de hemel' zou in dit geval een soort vervreemding zijn. Maar om de ware betekenis van deze Paulinische bevestigingen te begrijpen, is het voldoende om ze niet los te zien van de context. De apostel legt heel duidelijk uit wat hij bedoelt met de 'dingen die boven zijn' die de christen moet zoeken en de 'dingen die op aarde zijn' die de christen moet vermijden. Wat zijn nu de 'dingen van de aarde' die vermeden moeten worden? 'Maakt dus radicaal een einde,' schrijft Paulus, 'aan immorele praktijken: ontucht, onzedelijkheid, hartstocht, begeerlijkheid en de hebzucht die gelijk staat met afgoderij' (3,5-6). Het

onverzadigbare verlangen naar materiële goederen, egoïsme, de wortel van alle zonde, in ons doden.”[i]

Het gaat er dus om de “oude mens” te doden en ons met Christus en met het goede te bekleden dat Hij voor ons heeft verworven. Paulus zelf legt uit wat deze goederen zijn: “Doet dat aan, als Gods heilige en geliefde uitverkorenen, tedere ontferming, goedheid, deemoed, zachtheid en geduld. Verdraagt elkander en vergeeft elkander, als de een tegen de ander een grief heeft. Zoals de Heer u vergeven heeft, zo moet ook gij vergeven. Voegt bij dit alles de liefde als de band der volmaaktheid” (Kol 3,12-14). Daarom is de zoektocht naar de goederen van de hemel geen ontsnapping aan een huidige realiteit die alleen maar een obstakel zou zijn voor het bereiken van het eeuwige leven; het is eerder een kwestie van vreugdevol

wandelen in de huidige wereld op weg naar het eeuwige leven.

Dit is alleen mogelijk als we vaak de dooproeping vernieuwen die we van Christus hebben ontvangen, die ons deelgenoot maakt van Zijn leven en genade. We moeten met geloof leven, met vertrouwen in God en Zijn voorzienigheid, en van Hem verwachten dat onze werken goede vruchten zullen dragen, en liefde jegens allen koesteren. We moeten bidden en vaak een beroep doen op de genadebronnen die de sacramenten zijn. Op deze manier wordt wat eens een leven in slavernij van de zonde was, beheerst door mogelijk duizenden kleine zelfzuchtige daden, een heilig leven, dat God welgevallig is. We worden getransformeerd door de genade die ons heiligen maakt en tegelijkertijd dragen we ook onze zandkorrel bij aan de transformatie van de wereld naar Gods bedoeling, die aan het

einde der tijden zal worden vervuld.
Maar nu al, door ons voorbeeld en
ons handelen als christenen, geven
we de aardse stad een nieuw gezicht
ten gunste van echte menselijkheid:
solidariteit, menselijke waardigheid,
vrede en harmonie in het gezin,
rechtvaardigheid en sociale
vooruitgang, zorg voor het milieu
waarin we leven.

“In de overtuiging dat de verrijzenis
van Christus de mens heeft
vernieuwd zonder hem weg te
nemen uit de wereld waarin Hij Zijn
geschiedenis opbouwt, moeten wij
christenen lichtende getuigen zijn
van dit nieuwe leven dat Pasen heeft
gebracht. Het licht van Christus’
verrijzenis moet doordringen in onze
wereld; als een boodschap van
waarheid en leven moet het alle
mensen bereiken door ons dagelijks
getuigenis.”[ii]

Basisbibliografie

Catechismus van de Katholieke Kerk,
595-667.

Johannes Paulus II, *Ik geloof in Jezus Christus*. Catechese over het Credo
(II)

pdf | Document automatisch
aangemaakt door [https://opusdei.org/nl/
article/thema-13-het-lijden-dood-en-de-
verrijzenis-van-christus/](https://opusdei.org/nl/article/thema-13-het-lijden-dood-en-de-verrijzenis-van-christus/) (20-3-2026)